

ПРАКСИС пречистен текст

ЗАКОН ЗА УЧЕБНИЦИ ЗА ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

(„Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/08,
99/09, 83/10, 36/11, 135/11, 46/12 24/13, 120/13, 29/14,
146/15, 217/15, 30/16 и 21/18)

I. Основни одредби

Член 1

(1) Со овој закон се уредува издавањето на учебниците за основното и средното образование.

(2) Под издавање на учебници се подразбира подготовка, изработка и одобрување на учебници како основно наставно средство.

Член 2

Учебник, во смисла на овој закон, е основно наставно средство и извор на знаење за остварување на воспитно-образовните цели утврдени со наставниот план и програми на основното и средното образование.

Член 3

- (1) Учебниците се издаваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо.
- (2) За учениците од припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик и писмо различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, учебниците се издаваат на јазикот и писмото на којшто се остварува наставата.

Член 4

- (1) Учебникот се изработува според наставниот план и програми за соодветното одделение и предмет и Концепцијата за учебник, што на предлог на Бирото за развој на образованието (во натамошниот текст: Бирото) ја утврдува министерот надлежен за образование (во натамошниот текст: министерот).
- (2) Со Концепцијата за учебник се определуваат научно-стручните и методолошките основи на учебникот, развојните воспитно-образовни функции, основите за мотивација и самостојно учење, дидактичко-методските стандарди за изборот и систематизирањето на содржините, дополнителните текстови, визуелните прилози, како и соодветноста на јазикот според возраста на учениците и градењето јазична култура.

Член 5

- (1) За еден наставен предмет за употреба се одобрува само еден учебник.
- (2) За наставните предмети за кои се употребуваат адаптирани учебници од странство, може да се одобри еден учебник со придружен дидактички и работен материјал кој Министерството за образование и наука (во натамошниот текст: Министерството) го набавува за употреба, согласно со закон.

Член 5-а

- (1) Во основното и средното образование за наставните предмети може да се употребуваат соодветни адаптирани учебници усогласени со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations) (во натамошниот текст: адаптирани учебници од странство), преведени на јазиците на кои се изведува наставата во Република Македонија.

(2) Во средното стручно образование за наставните предмети може да се употребуваат и соодветни адаптирани учебници од странство, усогласени со наставните програми донесени од министерот согласно со членот 22 став 1 од Законот за средното образование и преведени на јазиците на кои се изведува наставата во Република Македонија.

Член 6

(1) Учебниците за учениците во јавните основни и средни училишта се бесплатни.

(2) Издавачот има право да го пушти во слободна продажба одобриениот учебник, по цена по која Министерството го откупува истиот.

Член 6-а

(1) Во основното училиште може да се употребува стручна литература и детски списанија, а во средното училиште стручна литература.

(2) Министерството по предлог на комисија формирана од министерот, дава согласност за употреба на стручна литература, односно детски списанија во основното и средното училиште, по претходно мислење од Бирото, односно од Центарот за стручно образование и обука.

(3) Во основното училиште се забранува продажба на стручна литература и детски списанија, односно стручна литература во средното училиште.

II. Национална комисија за учебници

Член 7

(1) Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата) формира Национална комисија за учебници (во натамошниот текст: Националната комисија).

(2) Националната комисија е составена од 21 член кои ги именува и разрешува Владата, и тоа: четири члена од високообразовните и научните установи од областа на јазиците, два члена од високообразовните и научните установи од областа на општествено-хуманистичките науки, четири члена од високообразовните и научните установи од областа на природните науки, математика и техника, четири члена од високообразовните

и научните установи од областа на уметностите и спортот и седум члена од основните и средните училишта.

(3) Владата именува претседател на Националната комисија од редот на членовите утврдени во ставот (2) на овој член.

(4) При именувањето на членовите на Националната комисија се применува начелото на соодветна и правична застапеност на заедниците во Република Македонија, имајќи ги предвид јазиците на кои се изведува наставата во основното и средното образование, без да се нарушат критериумите пропишани со овој закон.

(5) Претседателот и членовите на Националната комисија се именуваат со мандат од две години и можат уште еднаш повторно да бидат именувани.

(6) На претседателот и членовите на Националната комисија им следи надоместок за работата во Националната комисија, чија висина ја утврдува Владата, врз основа на присуството на седниците на комисијата.

Член 8

(1) Националната комисија ја уредува својата работа со деловник.

(2) За својата работа Националната комисија изготвува годишен извештај и го доставува до Владата најдоцна до 31 јануари.

(3) Стручно-административните работи за Националната комисија ги врши Педагошката служба.

Член 9

(1) Надлежности на Националната комисија се:

- од рецензентите од соодветна научна област да формира рецензентски комисии за ракописите на учебници,

- доставува мислење од рецензентски комисии за адаптираните учебници од странство до директорот на Педагошката служба,

- на јавниот оглас од членот 16 став (1) на овој закон ако не се јави кандидат од соодветна научна област, избира рецензенти во рецензентската комисија за ракописите на учебници

од редот на наставници во основно, средно и високо образование кои ги исполнуваат условите за рецензенти на ракописи на учебници,

- од редот на своите членови определува член известител кој ќе реферира на претседателот и останатите членови на Националната комисија за стручните вреднувања на ракописите за учебници по соодветните предмети од рецензентските комисии и за мислењето од Бирото за усогласеноста на ракописот на учебник со наставната програма,

- да води расправа за стручните вреднувања на ракописите за учебници по соодветните предмети од рецензентските комисии и мислењето од Бирото и да одлучува дали стручното вреднување, односно мислењето ќе го прифати или нема да го прифати,

- доколку оцени дека има битни пропусти и недоследности во стручното вреднување на ракописите за учебници по соодветните предмети од рецензентските комисии, може истото да не го прифати, да ја распушти рецензентската комисија и да формира стручен тим составен од најмалку три члена од редот на наставници во основно, средно и високо образование кои ги исполнуваат условите за рецензенти на ракописи на учебници и кој ќе изврши ревизија на стручното вреднување на ракописите за учебници,

- да донесува одлука за одобрување и употреба на учебник во основното, односно средното образование или одлука дека не врши избор од доставените ракописи за учебници и

- врши и други работи утврдени со закон.

(2) Мандатот на член од Националната комисија може да престане и пред истекот на мандатот утврден во членот 7 став (5) од овој закон, во случај учебникот да биде повлечен од употреба заради стручни грешки во ракописот за учебник.

(3) Националната комисија за одржаните седници задолжително води записник.

III. Постапка за издавање на учебници

Член 10

(1) Автор на учебник е лице со завршено најмалку високо образование од областа на која припаѓа наставниот предмет за кој е наменет учебникот и кој има најмалку десет години работно искуство како наставник или соработник во високо образование, односно како наставник во основно или средно образование по соодветниот наставен предмет за кој е наменет учебникот.

(2) Автор на учебник може да биде и лице со најмалку високо образование кое е соодветно според наставната програма за предметот за кој е наменет учебникот и кој има најмалку десет години работно искуство како наставник или соработник во високото образование, односно како наставник во основно или средно образование соодветно според наставната програма за предметот за кој е наменет учебникот.

Член 11

(1) Вработен во Министерството, во органите во состав на Министерството за образование и наука (во натамошниот текст: Министерството), во Центарот за стручно образование и обука и во Центарот за образование на возрасни не може да биде автор на учебник.

(2) Претседател и член на Националната комисија, како и член на рецензентската комисија не може да биде автор на учебник.

Член 12

(1) Програмата за издавање на учебници ја изработува Бирото во соработка со Центарот за стручно образование и обука и со Центарот за образование на возрасни, а ја утврдува министерот.

(2) Педагошката служба, врз основа на програмата од ставот (1) на овој член, објавува конкурс за издавање на учебници одделно за секое одделение и предмет.

(3) Конкурсот од ставот (2) на овој член трае најмалку еден, а најмногу до шест месеца.

(4) Во конкурсот се утврдуваат условите кои треба да ги исполни авторот и стандардите што треба да ги исполни учебникот, согласно со Концепцијата за учебник за основно и за средно образование.

(5) На конкурсот може да учествува автор на учебник само со еден ракопис за учебник за еден наставен предмет.

Член 13

(1) Педагошката служба објавува јавен повик за доставување барања за одобрување учебник по странски јазик на својата веб страна и на веб страната на Министерството.

(2) Јавниот повик од став (1) на овој член трае најмалку десет дена, а најмногу три месеци, од денот на неговото објавување.

(3) За употреба на учебник по странски јазик одобрение може да побара домашен издавач, како и издавач од друга држава во која е регистриран за издавачка дејност, преку законски застапници во Република Македонија.

(4) Одобрение за употреба на учебник по странски јазик дава Педагошката служба.

(5) Министерството може да откупи потребен број на одобрени учебници по странски јазици, заради обезбедување на бесплатни учебници во основното и средното образование.

(6) Ако одобрениот учебник за странски јазик е заменет со ново издание од страна на издавачот, а измените не претставуваат повеќе од 30% од содржината на учебникот и се во согласност со наставната програма, за новото издание на учебникот може да се издаде ново решение за употреба на учебникот.

(7) За употреба на учебникот од став (6) на овој член, издавачот поднесува барање до Педагошката служба, по што директорот на Педагошката служба формира комисија која треба да даде мислење дали во учебникот има измени повеќе од 30% од содржината на учебникот и дали измените се во согласност со наставната програма.

(8) Комисијата од ставот (7) на овој член е составена од:

- еден наставник од факултетите од областа на наставниот предмет за кој е наменет учебникот со најмалку десет години работно искуство како наставник односно соработник во високото образование и
- двајца наставници од основното, односно средното образование соодветно за наставниот предмет за кој е наменет учебникот со најмалку десет години работно искуство во настава.

(9) На членовите на комисијата од ставот (8) на овој член им следи надомест чија висина со посебен акт ја пропишува министерот, врз основа на обемот и сложеноста на работата по учебник.

(10) Комисијата од ставот (8) на овој член мислењето го доставува најдоцна во рок од 15 дена од денот на нејзиното формирање, до директорот на Педагошката служба.

(11) Врз основа на мислењето на комисијата од ставот (10) на овој член, директорот на Педагошката служба донесува решение за употреба на новото издание на учебникот од ставот (6) на овој член, односно донесува решение со кое се одбива барањето на издавачот.

(12) Против одобрението од ставот (4) на овој член, односно решението од ставот (11) на овој член може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна

постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од 15 дена од денот на приемот на одобрението, односно решението.

(13) Начинот на давање на одобрението од ставот (4) на овој член го пропишува министерот.

Член 13-а

(1) Доколку Педагошката служба не одобри учебник усогласен со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations) согласно со членот 13-б од овој закон, доставува барање до Издавачката куќа на Универзитетот Кембриџ (Cambridge University Press) за изготвување на адаптиран учебник од странство согласно со одредбите од овој член.

(2) Издавачката куќа на Универзитетот Кембриџ (Cambridge University Press) адаптираниот учебник од странство го доставува во рок од 180 дена.

(3) Педагошката служба адаптираниот учебник од странство го доставува до рецензентската комисија и до Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на добивањето од Издавачката куќа на Универзитетот Кембриџ (Cambridge University Press).

(4) Рецензентската комисија врши стручно вреднување на адаптираниот учебник од странство, во рок од 14 дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство и го доставува стручното вреднување на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба.

(5) Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба доставува образложено мислење за усогласеноста на адаптираниот учебник од странство со наставната програма.

(6) Педагошката служба, во рок од три дена од денот на приемот на стручното вреднување од рецензентската комисија и позитивно мислење од Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука, донесува одобрение за употреба на адаптираниот учебник од странство.

(7) Против одобрението од ставот (6) на овој член може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од 15 дена од денот на приемот на одобрението.

(8) Одобрениот адаптиран учебник од странство Министерството го откупува согласно со закон.

(9) Министерот и Издавачката куќа на Универзитетот Кембриџ (Cambridge University Press) потпишуваат договор за откупување на адаптиран учебник од странство во кој се утврдуваат меѓусебните права и обврски.

(10) Начинот на вршењето на рецензирањето на адаптираниот учебник од странство го уредува министерот на предлог на Бирото.

Член 13-б

(1) Барањето за одобрување на адаптиран учебник од странство се доставува по претходно објавен јавен повик за интерес за доставување на адаптирани учебници од странство усогласени со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations).

(2) Јавниот повик од ставот (1) на овој член го објавува Педагошката служба по доставена донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations) од Бирото, односно Центарот за стручно образование и обука.

(3) Јавниот повик од ставот (1) на овој член трае најмалку еден, а најмногу до два месеца од денот на објавувањето на јавниот повик.

(4) На јавниот повик од ставот (1) на овој член може да се јави домашен издавач, како и странски издавач кој е регистриран за издавачка дејност во државата во која му е седиштето (во натамашниот текст: странски издавач), преку овластени законски застапници во Република Македонија.

(5) Кон барањето од ставот (1) на овој член домашниот издавач, како и странскиот издавач, преку овластени законски застапници во Република Македонија, до Педагошката служба задолжително приложува:

- адаптиран учебник од странство, преведен на македонски јазик, ликовно и графички разработен и јазично уреден во шест примероци од кои пет во печатена форма и еден во електронска форма,

- изјава од лектор за јазично уредување на текстот,

- список на лице/лица кои го преведувале адаптираниот учебник од странство и

- други документи наведени во јавниот повик.

(6) Педагошката служба адаптираниот учебник од странство го доставува до рецензентската комисија и до Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на завршувањето на повикот.

(7) Директорот на Педагошката служба од рецензентите на членот 16 став (1) од овој закон ја формира рецензентска комисија која врши стручно вреднување на адаптираните учебници од странство, согласно со Методологијата за вреднување на учебници.

(8) Рецензентската комисија врши стручно вреднување на адаптираниот учебник од странство, во рок од 14 дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство и го доставува стручното вреднување на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба.

(9) Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба доставува образложено мислење за усогласеноста на адаптираниот учебник од странство со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations).

(10) Доколку на објавениот јавен повик од ставот (1) на овој член не се достави ниту едно барање за одобрување на адаптиран учебник од странство, односно не се донесе одобрение за употреба на учебник усогласен со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations), се постапува согласно со одредбите од членот 13-а од овој закон.

(11) Одобрението за употреба на учебник усогласен со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations), од членот 5-а од овој закон, го дава Педагошката служба во рок од три дена од денот на приемот на стручното вреднување од рецензентската комисија и позитивно мислење од Бирото, односно Центарот за средно стручно образование и обука.

(12) Против одобрението од ставот (11) на овој член, во рок од 15 дена од денот на приемот на одобрението, може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(13) Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен одлучува по поднесената жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

(14) Министерството го откупува адаптираниот учебник од странство усогласен со донесена адаптирана и преведена наставна програма од Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations) согласно со закон заради обезбедување на учебници за учениците во основно и средно образование.

(15) Министерот и домашниот издавач, односно странскиот издавач, преку овластен законски застапник во Република Македонија, за одобрениот адаптиран учебник од странство усогласен со донесена адаптирана и преведена наставна програма од

Меѓународниот центар за наставни програми на Кембриџ (Cambridge International Examinations) потпишуваат договор во кој се утврдуваат меѓусебните права и обврски.

Член 13-в

(1) Барањето за одобрување на адаптиран учебник од странство од членот 5-а став (2) од овој закон се доставува по претходно објавен јавен повик за интерес за доставување на адаптирани учебници од странство усогласени со наставна програма од членот 5-а став (2) од овој закон.

(2) Јавниот повик од ставот (1) на овој член го објавува Педагошката служба, за наставна програма од членот 5-а став (2) од овој закон, на интернет страната на Министерството и во најмалку две јавни гласила.

(3) Јавниот повик од ставот (1) на овој член трае најмалку два, а најмногу до пет месеци од денот на објавувањето на јавниот повик.

(4) На јавниот повик од ставот (1) на овој член може да се јави домашен издавач, како и странски издавач кој е регистриран за издавачка дејност во државата во која му е седиштето, преку овластени законски застапници во Република Македонија.

(5) Кон барањето од ставот (1) на овој член домашниот издавач, како и странскиот издавач од ставот (4) на овој член, преку овластени законски застапници во Република Македонија задолжително приложува:

- адаптиран учебник од странство, преведен на македонски јазик, ликовно и графички разработен и јазично уреден во шест примероци од кои пет во печатена форма и еден во електронска форма,

- изјава од лектор за јазично уредување на текстот,

- список на лице/лица кои го преведувале адаптираниот учебник од странство и

- други документи наведени во јавниот повик.

(6) Педагошката служба адаптираниот учебник од странство го доставува до рецензентската комисија и до Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на завршувањето на повикот.

(7) Директорот на Педагошката служба од рецензентите на членот 16 став (1) од овој закон ја формира рецензентска комисија која врши стручно вреднување на адаптираните учебници од странство, согласно со Методологијата за вреднување на учебници.

(8) Рецензентската комисија врши стручно вреднување на адаптираниот учебник од странство, во рок од 14 дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство и го доставува стручното вреднување на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба.

(9) Центарот за средно стручно образование и обука, во рок од седум дена од денот на приемот на адаптираниот учебник од странство до директорот на Педагошката служба доставува образложено мислење за усогласеноста на адаптираниот учебник од странство со наставната програма од членот 5-а став 2 од овој закон.

(10) Одобрението за употреба на учебник усогласен со наставната програма од членот 5-а став 2 од овој закон го дава Педагошката служба во рок од три дена од денот на приемот на стручното вреднување од рецензентската комисија и позитивно мислење од Центарот за средно стручно образование и обука.

(11) Против одобрението од ставот (10) на овој член, во рок од осум дена од денот на приемот на одобрението, може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(12) Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен одлучува по поднесената жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

(13) Министерството го откупува адаптираниот учебник од странство усогласен со наставната програма од членот 5-а став 2 од овој закон, согласно со закон заради обезбедување на учебници за учениците во средното стручно образование.

(14) Министерот и домашниот издавач, односно странскиот издавач, преку овластен законски застапник во Република Македонија, за одобрениот адаптиран учебник од странство потпишуваат договор во кој се утврдуваат меѓусебните права и обврски.

(15) Доколку на објавениот јавен повик од ставот (1) на овој член не се достави ниту едно барање за одобрување на адаптиран учебник од странство, односно не се донесе одобрение за употреба на учебник усогласен со наставна програма, се применуваат одредбите од членот 17-а од овој закон.

Член 13-г

(1) Директорот на Педагошка служба има право да објави јавен конкурс за одобрување на учебник на кој можат да конкурираат издавачки куќи со адаптиран учебник од странство или со подготвен учебник да конкурираат автор, односно автори од Република Македонија.

(2) Конкурсот од ставот (1) на овој член трае најмалку еден, а најмногу до шест месеци, од денот на неговото објавување.

(3) На конкурсот издавачките куќи со адаптиран учебник од странство, односно автор/автори од Република Македонија со подготвен учебник, приложуваат документација наведена во членот 13-б од овој закон и документација наведена во членот 15 од овој закон.

(4) За одобрување на учебник по објавениот конкурс од став (1) на овој член се формира рецензентска комисија согласно член 16 од овој закон и се спроведува постапка согласно член 17 од овој закон.

(5) Доколку по објавениот конкурс од ставот (1) на овој член не се донесе решение за одобрување на учебник, министерот одлучува дали постапката ќе продолжи согласно членот 13-а од овој закон или согласно членот 17-а од овој закон.

Член 14

(1) При донесување на нов наставен план и програми или ако се врши изменување или дополнувањата на повеќе од 30% на наставниот план и програми, Педагошката служба објавува конкурс за нов учебник по соодветниот предмет.

(2) За перманентно унапредување на квалитетот и осовременување на одобрениот учебник, после петгодишната употреба на учебникот од првото издание, Педагошката служба може да објави нов конкурс, по претходно мислење од Бирото, односно од Центарот за стручно образование и обука, односно од Центарот за образование на возрасни.

Член 14-а

(1) Ако се констатира дека во одобрените учебници се потребни одредени исправки или дополнувања од стручен, методолошки, технички аспект, како и од аспект на превод и адаптирање, а истите не претставуваат повеќе од 30% од содржината на учебникот, Педагошката служба ќе достави барање до издавачите, односно авторите да предложат исправки и/или дополнувања во текстот на учебникот во рок од 30 дена од денот на добивање на барањето.

(2) Ако во одобрените учебници се потребни одредени исправки или дополнувања од стручен, методолошки, технички аспект, како и од аспект на превод и адаптирање, а истите не претставуваат повеќе од 30% од содржината на учебникот, авторите или

издавачот можат да предложат исправки и/или дополнувања до Педагошката служба, без претходно барање од страна на Педагошката служба.

(3) Директорот на Педагошката служба формира комисија за давање на мислење по доставените предлози за исправки и/или дополнувања од ставовите (1) и (2) на овој член, составена од:

- еден наставник од факултетите од областа на наставниот предмет за кој е наменет учебникот со најмалку десет години работно искуство како наставник или соработник во високото образование и

- двајца наставници од основното, односно средното образование соодветни за наставниот предмет за кој е наменет учебникот и кои имаат најмалку десет години работно искуство во настава.

(4) На членовите на комисијата од ставот (3) од овој член им следи надомест чија висина со посебен акт ја пропишува министерот, врз основа на обемот и сложеноста на работата по учебник.

(5) Комисијата од ставот (3) на овој член мислењето го доставува најдоцна во рок од 15 дена, од денот на нејзиното формирање, до директорот на Педагошката служба.

(6) Ако комисијата од ставот (5) на овој член даде позитивно мислење, министерот донесува решение со кое потврдува дека продолжува да важи одлуката за употреба на учебникот.

(7) Врз основа на решението од ставот (6) на овој член, издавачот е должен да го издаде учебникот со исправките или дополнувањата или да испечати додаток на учебникот во кој се содржани исправките односно дополнувањата на сите јазици на кои е издаден учебникот.

(8) Ако издавачот, односно авторот не постапи согласно ставовите (1) и (7) на овој член, одобрението за употреба на учебникот се одзема.

Член 15

(1) На конкурсот за учебник, авторот на учебникот анонимно конкурира до Педагошката служба и задолжително приложува:

- соодветна документација за лична идентификација (во затворено плико со назнака „не отворај“),

- податоци за телефонски број, маил адреса и адреса на живеење (во затворено плико со назнака „не отворај“),

- назив на институцијата во која е вработен (во затворено плико со назнака „не отворај“),
- уверение или диплома за завршено соодветно образование-оригинал или заверена со нотарски печат, а авторите кои имаат завршено образование во странство должни се да достават решение за признавање на странска високообразовна квалификација, издадено од Министерството (во затворено плико со назнака „не отворај“),
- доказ за работно искуство (во затворено плико со назнака „не отворај“),
- изјава дека ги исполнува условите согласно со членот 11 од Законот за учебници за основно и средно образование (во затворено плико со назнака „не отворај“),
- доколку името и презимето на авторот се разликуваат од името и презимето наведено во уверението или дипломата за завршено образование се приложува соодветен доказ за истоветноста на податоците (во затворено плико со назнака „не отворај“),
- изјава од лектор за јазично уредување на текстот и потврда за положен испит за лектор - во оригинал или заверена на нотар (во затворено плико со назнака „не отворај“) и
- ракопис за учебникот ликовно и графички разработен и јазично уреден во форма на ракопис во пет примероци и еден примерок во електронска форма.

(2) Ако авторот смета дека има потреба од учебно помагало (работна тетратка, вежбанка и слично) на ракописот за учебник, истата ја приложува во електронска форма.

Член 16

(1) Директорот на Педагошката служба распишува јавен оглас за рецензенти во најмалку две јавни гласила од кои најмалку во по едно од гласилата кои се издаваат на македонски јазик и во гласилата што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик и од пријавените кандидати врши избор.

(2) Националната комисија од рецензентите од ставот (1) на овој член формира рецензентска комисија која врши стручно вреднување на ракописи за учебник за соодветен предмет, согласно со методологијата што ја предлага Бирото, а ја утврдува министерот. При стручното вреднување на ракописи за учебник рецензентската комисија особено води сметка со ракописот да не се навредуваат историјата, културата и другите вредности на граѓаните на Република Македонија, македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите. Членовите на рецензентската комисија се одговорни за настанатата штета во случај учебникот да биде повлечен од употреба поради сериозни и очигледни грешки во стручното вреднување на ракописот за учебник.

(3) Рецензионата комисија од ставот (2) на овој член е составена од три члена, и тоа:

- еден рецензент наставник од наставничките факултети за наставниот предмет за кој е наменет учебникот и со најмалку десет години работно искуство во настава и

- двајца рецензенти наставници од основно, односно средно училиште соодветни за наставниот предмет за кој е наменет учебникот и со најмалку десет години работно искуство во настава.

(4) Во составот на комисијата за стручно вреднување на учебник кој е наменет за учениците кои ја следат наставата на јазик и писмо различни од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, еден од членовите е од редот на припадниците на заедниците за кои е наменет учебникот.

(5) Вработен во Министерството, во органите во состав на Министерството, во Центарот за стручно образование и обука, Центарот за образование на возрасни, авторот на поднесениот ракопис за учебник, претседателот и членот на Националната комисија или пак лице кое е во друг договорен однос со авторот кои би можеле да влијаат на објективноста на оценувањето, како и членови на нивното потесно семејство (брачен другар, деца, родители, браќа и сестри) не можат да бидат членови на рецензионата комисија, за што доставува изјава до Педагошката служба.

(6) Начинот на изборот, именувањето и разрешувањето на членовите на рецензентската комисија, начинот на работа на рецензентската комисија, како и висината на надоместокот кој им следи на членовите на рецензентската комисија врз основа на обемот и сложеноста на работата по учебник, ги пропишува министерот.

Член 17

(1) Педагошката служба ракописот за учебник го доставува до рецензентската комисија и до Бирото, во рок од седум дена од денот на завршувањето на конкурсот.

(2) Рецензентската комисија врши стручно вреднување на ракописот согласно со Методологијата за вреднување на учебници, во рок од 14 дена од денот на приемот на ракописот за учебник и ја доставува листата на стручно вреднување на ракописите на учебници до директорот на Педагошката служба.

(3) Бирото, во рок од седум дена од денот на приемот на ракописот за учебник, до директорот на Педагошката служба доставува образложено мислење за усогласеноста на ракописот за учебник со наставната програма.

(4) Директорот на Педагошката служба, во рок од три дена од денот на приемот на стручното вреднување од рецензентската комисија и мислењето од Бирото, до членот известител, односно членовите известители определени од Националната комисија ги

доставува стручните вреднувања на ракописите на учебници од рецензентската комисија, ракописите на учебници, како и мислењето од Бирото за усогласеноста на ракописите на учебници со наставната програма.

(5) Ако на конкурсот од членот 12 став (2) на овој закон се доставени повеќе од четири ракописи на учебници за еден наставен предмет, Националната комисија определува два или повеќе членови известители.

(6) Членот известител, односно членовите известители, во рок од десет дена од денот на приемот на стручните вреднувања на ракописите на учебници од рецензентската комисија, ракописите на учебници, како и мислењето од Бирото, реферира на Националната комисија и дава предлог за избор на најдобар ракопис за учебник.

(7) Националната комисија донесува одлука во рок од три дена од денот на реферирањето на членот известител, односно членовите известители.

(8) Против одлуката на Националната комисија, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката, може да се поднесе жалба до Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(9) Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен одлучува по поднесената жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

(10) По конечноста на одлуката за одобрување и употреба на учебникот Педагошката служба објавува каталог на одобрени учебници за употреба на веб страницата на Министерството.

(11) Во каталогот на одобрени учебници се внесува откупениот адаптиран учебник од странство.

(12) Каталогот од ставот (11) на овој член се објавува најдоцна до 30 април во тековната година.

(13) Формата и содржината на каталогот ги пропишува министерот.

Член 17-а

(1) Ако на конкурсот од членот 12 став (2) на овој закон не се пријави ниту еден автор на учебник со ракопис за учебник или конкурсот се објавува за наставен предмет кој за прв пат се воведува во основното, односно средното образование или Националната комисија донесе одлука дека не врши избор од доставените ракописи за учебници министерот, по предлог на директорот на Педагошката служба, формира авторски тим за изработка на ракопис за учебник.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член во составот на авторскиот тим може да се избере и автор кој не ги исполнува условите во однос на работното искуство од најмалку десет години како наставник во основно, средно или високо образование по соодветниот наставен предмет за кој е наменет учебникот, односно работно искуство од најмалку десет години како наставник во основно, средно или високо образование соодветно според наставната програма за предметот за кој е наменет учебникот.

(3) Авторскиот тим од ставот (1) на овој член, најдоцна во рок од 60 дена од денот на формирањето, до директорот на Педагошката служба доставува ракопис за учебник.

(4) Директорот на Педагошката служба, во рок од два дена од денот на приемот на ракописот за учебник, го доставува до Националната комисија и до Бирото.

(5) Националната комисија, во рок од три дена од денот на приемот на ракописот за учебник, формира рецензентска комисија.

(6) Рецензентската комисија, во рок од седум дена од денот на приемот на ракописот за учебник, врши стручно вреднување на ракописот за учебник изработен од авторскиот тим и го доставува до директорот на Педагошката служба.

(7) Бирото, во рок од три дена од денот на приемот на ракописот за учебник, до директорот на Педагошката служба доставува образложено мислење за усогласеноста на ракописот за учебник со наставната програма.

(8) Директорот на Педагошката служба, во рок од два дена од денот на приемот на стручното вреднување од рецензентската комисија и мислењето од Бирото, до членот известител определен од Националната комисија ги доставува стручните вреднувања на ракописите на учебници од рецензентската комисија, ракописите на учебници, како и мислењето од Бирото за усогласеноста на ракописите на учебници со наставната програма.

(9) Членот известител, во рок од седум дена од денот на приемот на стручните вреднувања на ракописите на учебници од рецензентската комисија, ракописите на учебник и мислењето од Бирото, реферира на Националната комисија и дава предлог за одобрување и употреба на ракописот на учебник од авторскиот тим.

(10) Националната комисија донесува одлука во рок од три дена од денот на реферирањето на членот известител.

(11) Против одлуката на Националната комисија, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката, може да се поднесе жалба до Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(12) Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен одлучува по поднесената жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

Член 18

(1) Министерот и авторот на учебникот потпишуваат договор за пренос на материјалното авторско право во кој се утврдуваат меѓусебните права и обврски.

(2) Ако авторот на учебник на конкурсот понудил дополнителна литература согласно со членот 15 став (2) од овој закон, истата е должен да ја отстапи без пренос на материјалното авторско право.

(3) Ако авторот не го потпише договорот од став (1) на овој член, министерот склучува договор со наредниот автор од конечната листа од ставот (6), односно конечниот предлог од ставот (7) на членот 17 од овој закон.

(4) Министерот и авторскиот тим од членот 17-а став (1) на овој закон потпишуваат договор за пренос на материјалното авторско право во кој се утврдуваат меѓусебните права и обврски.

Член 19

(1) Врз основа на договорот од членот 18 ставови (1), (3) и (4) на овој закон Педагошката служба објавува јавен повик за печатење на учебници.

(2) Избор на најповолна понуда за печатење на учебници врши комисија за јавни набавки.

Член 20

Министерството е должно учебникот од македонски јазик да го преведе и издаде на јазикот и писмото на припадниците на заедниците кои истиот ќе го користат.

Член 21

На учебникот се отпечатуваат следниве податоци:

- име и презиме на авторот или авторите на учебникот,
- име и презиме на илустраторот,

- име и презиме на преведувачот и податоци за издавачот, ако учебникот е преведен,
- име и презиме на рецензентите,
- име и презиме на јазичниот лектор,
- име и презиме на уредникот,
- назив на седиштето на издавачката организација,
- назив и седиште на печатарската организација,
- тираж на учебникот,
- бројот и датумот на решението на министерот со кое се одобрува учебникот за употреба и
- ЦИП Каталогизација во публикација Народна и универзитетска библиотека „Свети Климент Охридски“ - Скопје.

Член 22

Учебникот не смее да содржи рекламни пораки и огласи.

IV. Употреба на учебници

Член 23

(1) Секој учебник може да биде во употреба пет учебни години, освен учебниците во кои има содржини кои ученикот ги пополнува со пишување, боење, сечење и лепење, како и учебниците за прво, второ и трето одделение.

(2) Педагошка служба утврдува список на учебници кои се употребуваат пет учебни години и список на учебници кои се заменуваат секоја учебна година и истите се објавуваат на веб страната на Педагошката служба и на веб страната на Министерството.

(3) За потребниот број на учебници кои се оштетени и не се за употреба, училиштето е должно да го пополни во електронска форма формуларот за нарачка на учебници и да го поднесе до Педагошката служба, до крајот на мај во тековната година.

(4) Врз основа на добиените известувања од ставот 2 на овој член, Педагошката служба врши замена на оштетените учебници со нови учебници секоја година.

(5) За потребниот број на учебниците кои ќе бидат во употреба во наредната учебна година училиштето е должно да го пополни во електронска форма формуларот за нарачка на учебници и да го поднесе до Педагошката служба, до крајот на април во тековната година.

Член 24

(1) Секој ученик на почетокот на учебната година добива комплет на бесплатни учебници.

(2) Наставниците се должни да им укажат на учениците и родителите дека учебниците не смеат да се оштетуваат, потцртуваат или да се означуваат одделни делови од текстот во учебникот.

Член 25

(1) Ученикот по завршувањето на наставната година е должен да го врати на училиштето комплетот на учебници неоштетен, освен учебниците во кои има содржини кои ученикот ги пополнува со пишување, боење или пак одредени страници од учебникот ги пополнува со сечење и лепење.

(2) Учениците кои се упатени на поправен испит, го враќаат комплетот учебници по завршувањето на учебната година, освен учебниците во кои има содржини кои ученикот ги пополнува со пишување, боење или пак одредени страници од учебникот ги пополнува со сечење и лепење.

(3) Ако ученикот не го врати комплетот на учебници или го врати оштетен, родителот, односно старателот на ученикот ја надоместува вредноста на комплетот на учебници, односно учебникот, со плаќање на 70% од каталожката вредност на учебникот.

(4) Секое училиште е должно да формира фонд на учебници. За секоја наредна година вредноста се намалува за 10%.

(5) Одговорен за фондот на учебниците во училиштето е директорот на училиштето.

(6) Одговорни во училиштето за прием, складирање, доделувањето и враќање на комплетите на учебници се директорот на училиштето, одделенскиот раководител, односно класниот раководител, наставниците и библиотекарите.

(7) Начинот на прием, складирање, доделување и враќање на комплетите на учебници го пропишува министерот.

V. Повлекување на учебник од употреба

Член 26

(1) Учебник се повлекува од употреба доколку се донесе нов наставен план и програми или ако се врши изменување или дополнувањата на повеќе од 30% на наставниот план и програми, и ако не ги задоволува научно-стручните и методолошките цели.

(2) Учебник се повлекува од употреба и доколку содржи материја со која се навредуваат историјата, културата и другите вредности на граѓаните на Република Македонија, македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите.

(3) За повлекување на одобрен учебник од употреба кој не ги задоволува научно-стручните и методолошките цели, како и од причините од ставот (2) на овој член, министерот формира комисија составена од седум члена од кои по два члена од Министерството, два члена од редот на истакнати наставници и по еден член советник од Бирото или од Центарот за стручно образование и обука или од Центарот за образование на возрасни од областа за која е наменет учебникот, Државниот просветен инспекторат и наставник од соодветен факултет.

(4) По предлог од комисијата од ставот (3) на овој член, Министерството може да повлече од употреба одобрен учебник.

(5) На членовите на комисијата од ставот (3) на овој член им следи надоместок чија висина со посебен акт ја пропишува министерот, а врз основа на обемот и сложеноста на работата по учебник.

V-a. Надзор

Член 26-а

Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон врши Државниот просветен инспекторат.

Член 26-б

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор, државниот просветен инспектор утврди дека за прв пат е сторена неправилност од членот 27 ставови (1) и (2) на овој закон, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или установата каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Државниот просветен инспекторат, од истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за едно или повеќе лица, односно за една или за повеќе установи.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или установата над кое се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или установата над која се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуцирано по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку државниот просветен инспектор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку државниот просветен инспектор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд.

(9) Државниот просветен инспекторат води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот.

VI. Прекршочни одредби

Член 27

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на основното, односно средното училишта, ако:

- дозволи продажба на стручна литература и детски списанија во основното, односно средното училиште (член 6-а став (3));

(2) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на основното, односно средното училишта, ако:

- не формира фонд на учебници (член 25 став (4)) и

- не организира прием, складирање, доделување и враќање на комплетите на учебници (член 25 став (6)).

(4) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе му се изрече за прекршокот од ставот (3) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(5) Глоба во износ од 15.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на основното, односно средното училишта, ако:

- употреби учебници кои не се одобрени од директорот на Педагошката служба (член 13-а став (6)),

- употреби учебници кои не се одобрени од Педагошката служба (член 13 став (2), член 13-б став (11) и член 13-в став (11)),

- употреби учебници кои не се одобрени од Националната комисија (член 17 став (7) и член 17-а став (10)).

(6) Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице ќе му се изрече за прекршокот од ставот (5) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(7) Глоба во износ од 1.500 до 2.250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на наставникот за прекршокот од ставот (5) на овој член.

Член 27-а

Одмерувањето на висината на глобата за правно лице се врши согласно Законот за прекршоците.

Член 28

Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции е надлежниот суд.

Член 29

(1) За прекршоците утврдени во член 27 од овој закон, државниот просветен инспектор должен е на сторителот на прекршокот да му издаде прекршочен платен налог, согласно Законот за прекршоци.

(2) Доколку сторителот го прими прекршочниот платен налог, истиот треба да го потпише. Примањето на прекршочниот платен налог од сторителот на прекршокот се забележува во записник.

(3) Во записникот од став (2) на овој член се утврдува начинот на кој ќе се отстранат штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторениот прекршок.

(4) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и прекршочниот платен налог ги потпишува одговорното лице во правното лице или од него овластено лице.

(5) Државниот просветен инспектор е должен да води евиденција за издадените прекршочни платни налози и за исходот од покренатите постапки.

(6) Во евиденцијата од ставот (5) на овој член се собираат, обработуваат и чуваат следните податоци: име и презиме, односно назив на сторителот на прекршокот, живеалиште, односно престојувалиште, седиште, вид на прекршокот, број на прекршочниот платен налог кој му се издава и исходот на постапката.

(7) Личните податоци од ставот (6) на овој член, се чуваат пет години од денот на внесување во евиденцијата.

(8) Министерот за образование и наука ги пропишува формата и содржината на прекршочниот платен налог.

VII. Преодни и завршни одредби

Член 30

Подзаконските акти предвидени во овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од шест месеца од денот на неговото влегување во сила.

Член 31

До донесување на актите предвидени со овој закон ќе се применуваат постојните акти.

Член 32

Постапките кои се започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за основното образование (“Службен весник на Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 63/2004, 82/2004, 55/2005, 81/2005, 113/2005, 35/2006, 70/2006 и 51/2007) и согласно со Законот за средното образование (“Службен весник на Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008 и __/2008).

Член 33

Одредбите од членовите 6 и 24 на овој закон ќе се применуваат од 1 септември 2009 година.

Член 34

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од членовите 105 ставови 2 и 3, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 122 и 123 од Законот за основното образование (“Службен весник на Република Македонија” број __/2008) и одредбите од членовите 31, 31-а, 31-б, 31-в, 31-г, 31-д, 31-ѓ, 31-е, 31-ж, 31-з, 31-с, 31-и и 31-ј на Законот за средното образование (“Службен весник на

Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008 и 92/2008).

Член 35

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

ВАЖЕЧКИ ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ ОД НОВЕЛИТЕ НА ЗАКОНОТ

I. „Службен весник на Република Македонија“ бр. 99/09

Член 10

За учебниците кои се одобрени за употреба согласно со одредбите од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 63/2004, 82/2004, 55/2005, 81/2005, 113/2005, 35/2006, 70/2006 и 51/2007) и одредбите од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008 и 92/2008), Министерството може да откупи одреден број на примероци заради обезбедување на бесплатни учебници за учениците во основното и средното образование.

II. „Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/11

Член 11

Постапките за одобрување и употреба на учебници во основното и средното образование започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат согласно со одредбите од овој закон.

III. „Службен весник на Република Македонија“ бр. 30/16

Член 9

Започнатите постапки до денот на започнување на примената на овој закон ќе завршат согласно со законот по кој биле започнати.

IV. „Службен весник на Република Македонија“ бр. 21/18

Член 10

Учебниците кои се одобрени за употреба во основните и средните училишта пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да се користат во основните и средните училишта.

Член 11

Започнатите постапки до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат според одредбите од Законот за учебници за основно и средно образование („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2008, 99/2009, 83/10, 36/11, 135/11, 46/12, 24/13, 120/13, 29/14, 146/15, 217/15 и 30/16).